Халăхăн мухтавлă ывăлĕ

Петĕр Хусанкай ятне асăнсанах пирĕн ума тăван Чăваш çĕршывĕшĕн, унăн литературишĕн шутсăр нумай ĕç туса хăварнă халăх поэчĕн, общество деятелĕн, туслăх элчин сăнарĕ тухса тăрать. Анлă тавракурăмлă энциклопедист, тăван чĕлхене, халăх йăли-йĕркисене, юрри-ташшисене, халапĕ-юмахĕсене вĕçĕ-хĕррисĕр юратнă сăвăç-патриот хăйĕн аслă чĕринче упраннă юрату туйăмне тĕнчери мĕнпур халăхсем пĕлсе тăччăр тесе тăрăшнă. Вăрăмах пулаймарĕ поэт ĕмĕрĕ, çапахта вăл нумай çырса хăварма, чылай çĕршывсене çитсе чăвашсем çинчен каласа кăтартма ĕлкĕрчĕ. Унăн сăвви–поэмисем вуншар та вуншар чĕлхесемпе янрарĕç. Унăн калемĕ айĕнчен тухнă сăвăсемпе юрăсем, юмахсемпе поэмăсем, очерксемпе тĕрленчĕксем, «Аптраман тавраш» сăвăлла роман – çакă пурте Петĕр Хусанкайăн чăваш çырулăхĕн ылтăн капанне хывнă чаплă çĕклемсем. Унсăр пуçне, Хусанкай вырăс тата ытти нумай халăх поэчĕсен сăввисене хамăр халăха тăван чĕлхепе вулаттарас тĕлĕшпе питĕ хастар ĕçлерĕ.

В. Шекспирăн «Ромеопа Джульетта» трагедийĕ, А. Пушкинăн «Евгений Онегин» сăвăлла романĕпе «Полтава» поэми, А. Грибоедовăн «Ăса пула инкек» комедийĕ, В. Маяковскин «Владимир Ильич Ленин» поэми, «Тăван сасăсем» – çĕнĕ вăхăтри тĕнче поэзийĕн паллă сăввисем – Хусанкайăн пуян еткерĕ.

Петĕр Хусанкай вилес умĕн темиçе çул малтан кăларнă кĕнекинче – вăл икĕ томпа тухнă, унта поэтăн паллă сăввисемпе поэмисем кĕнĕ – вăхăтăн-вăхăтăн тухса тăнă кĕнекисемпе сăвă ярăмĕсен ячĕсене асра тытса, хăйĕн пултарулăхне çапла йĕркепе кăтартнă: «Ирхи», «Савни», «Хура пĕркенчĕк», «Кăнтăр сăввисем», «Хамăр ялсем», «Сиктĕрме», «Аслă чĕре», «Пулчĕ вăрçă», «Тилли юррисем», «Кунçул тÿпинчен» сăвă ярăмĕсем; «Çирĕм улттă», «Паянхи поэма», «Магнитту», «Байрон», «Улмуççиллĕ Тĕрлемес», «Басмач», «Яманкас юмахĕ», «Шелепи шерепи», «Таня», «Çĕнтерÿ юрри», «Сăмах хăвачĕ», «Тури Вылта туй сикет», «Çуллахи талăк», «Çуралнă çĕршывра», «Горкăри çурт», «Пĕрремĕш çуркунне», «Владимир Маяковский», «Ç?лелле», «Çĕрте те çĕрместпĕр», «Сергей Есенин патĕнче» поэмăсем. «Аптраман тавраш» сăвăлла романа вăл уйрăм пичетлесе кăларнă. Кайран çырнă çĕнĕ сăвăсене поэт «Хушка хумсем» кĕнекене кĕртнĕ. Хусанкайăн очеркĕсемпе калавĕсем икĕ кĕнекепе тухнă – «Ăсталăхпа чăнлăх» тата «Книга дружбы». Çакă пĕтĕмпе чăваш халăх поэчĕн пултарулăхĕ питĕ анлă та сарлака пулни çинчен калать, вăл тĕрлĕ жанрта ăста ĕçленине кăтартать. Сăмаха пуçласа, акă тата çакна калăпăр: чăваш поэчĕн пĕтĕм пултарулăхĕ тăван халăх пурнăçĕпе çыхăннă. Тăван халăхăн кĕрешÿри паттăрлăхĕпе

ĕçри хастарлăхĕ, унăн тавракурăм анлăшĕпе шухăш тарăнăшĕ, унăн сăпайлăхĕпе ырă кăмăлĕ – Петĕр Хусанкай поэзире хускатнă паллă темăсем.

* * *

Петр Петрович Хусанкай – Петĕр Хусанкай –1907 çулхи кăрлачăн 22–мĕшĕнче чухăн хресчен кил–йышĕнче çуралнă, ачаран тăлăх ӳснĕ: пĕчĕкле ашшĕсĕр тăрса юлнă та амăшĕпе кăна пурăннă. Ĕçчен те ăслă чăваш хĕрарамĕ пулнă унăн амăшĕ. Вăл ăна ăспа та, ĕçпе те тăван халăхшăн пурăнма хăнăхтарса пынă.

Поэт çуралнă ял – Сиктĕрме. Вăл халĕ Хусанкай ятлă. Тутарстанри Элкел районне кĕрет. Сиктĕрме аслă çултан инçетре, хӳтĕ вырăнта ларнă. Ĕлĕк ку ял халăхĕ таçта тухса çӳреме пултарайман. Çавăнпа вăл кунта хăйне майлăн канăçлă пурăннă, чăваш йăлисене хытă упранă, юрра-ташша, юмах–сăмаха хаклама пĕлнĕ. Çакă вара пулас поэтшăн питĕ усăллă пулнă. Вăл тăван чĕлхене, тăван тавралăха ачаран юратса ӳснĕ. Çак юратăвах çивĕч ăслă çамрăка тĕнче умне поэт пулса тухмалли çула тупма пулăшнă. Хăйĕн ачалăхĕ çинчен каласа панă май поэт тепĕр çынна питĕ ырăпа аса илетчĕ. Ку вăл Наталья Яковлевна Яковлева – чăваш халăхне çутта кăлараканĕн И. Я. Яковлевăн вĕренекенĕ. Н. Я. Яковлева шкул ачисене «Нарспи» поэмăна вуласа, чăваш юррисене юрласа панă, вырăс литературине лайăх вĕрентнĕ. «Чăваш литератури çулĕ çине тăма пире Наталья Яковлевна Яковлева нумай пулăшрĕ, – тет Хусанкай. – Вăл чăваш чĕлхине, чăваш литературине лайăх пĕлетчĕ. Хăй вырăсларан чăвашла куçаратчĕ. Короленко, Тургенев çырнисене тата ыттисене те чăвашла куçарса пире вуласа паратчĕ. Кайран хамăра вулаттаратчĕ, «Нарспине» эпир пăхмасăр вулаттăмăр. Пире литература çулĕ çине тăратакансенчен пĕри вăл Наталья Яковлевна Яковлева тесе шутлатăп эпĕ. Кашни чăваш шкулĕнчех çавăн пек хастарлă, хăй халăхне юратакан, тăван литературăна, тăван чĕлхене хисеплекен çынсем пулсассăн, кашни чăваш ялĕнченех пысăк çыравçăсем тухма тивĕçлĕ, тухмалла та. Литература интересĕ ачаран пуçланать. Çирĕммĕш çулсенче эпир хамăр шкулта «Вĕренекенсен сасси» ятлă журнал кăлараттăмăр алăпа çырса. Çавăнтан пĕрремĕш утăмсем пуçланнă пирĕн. Эпĕ хам та çав журналтан пуçланă».

1923 çулта Хусанкай ялти шкултан вĕренсе тухать, тата вĕренме тесе, Хусана çул тытать. «Анне мана епле пулин те вĕрентесшĕнччĕ», – тенĕ поэт кайран. Хусанта чухне вăл Н. И. Полоруссов–Шелепи сăвăçпа питĕ çывăхланнă. Хусан хули Петĕре тăван çырулăха пĕтĕм чунĕпе парăнтарать, унăн поэт ячĕ таçта та саланать, халăха пăлхатать. Çавна курнипе ĕнтĕ Шелепи 1928 çултах «Хусанкай поэта» сăвăра çапла çырнă:

«Сăн–сăпатна сăнаса пăхатăп та –
Пушкин сăнĕ пек туйăнать мана.
Тĕсӳ–питӳ салху, сăмаху япшар,
Шăнкăрчă сасси пек илтĕнет хăлхана.
...Арăслан пекех малалла ыткăнтăн,
Пултарулăхна хытă шанатăн.
Хамăр çырулăх илемне курасшăн
Хĕрӳ вут çулăмĕ пек çунатăн».

1924 çулта Шупашкарта «Сунтал» тухма тытăннă. Унăн малтанхи кĕнекинче çамрăк сăвăçăн виçĕ сăвви çапăннă. Çакăнтан пуçланнă чăваш поэчĕн – Петĕр Хусанкайăн чăваш çырулăхĕнчи вăрăм çулĕ. Чăваш халăхĕн çĕнĕ сăвăçĕ çуралнă. Сăвăçă тени авалхи тĕрĕк сăмахĕ, вăл «сăмах ăстине» пĕлтерет. Чăн та, Петĕр Хусанкай çамрăклах чăн–чăн сăмах ăсти пулнине кăтартнă.

Петĕр Хусанкай сăввисене чăваш çынни лайăх йышăннă, çакă çамрăк сăвăçа çĕнĕ япаласем çырма хавхалантарнă. Поэт паллă чăваш çыравçисемпе çывăх пулас, вĕсемпе алла–аллăн ĕçлес ĕмĕтпе Шупашкара куçать. «1925 çулта, – тенĕ поэт, – эпĕ Хусантан Канаша пытăм. Канашран Шупашкара çитиччен ик–виçĕ талăк сĕтĕрĕнтĕмĕр.Ун чухне чугун çул та, шоссе те çукчĕ. Вĕренчĕкле çыркаланă сăввăмсем пичетленсессĕнех, мана ятлăрах поэтсем асăрхарĕç... Г. Алентей, С. Элкер, Хумма Çеменĕ – маншăн нихçан манми ятсем». Шупашкарта Хусанкай тĕрлĕ ĕçпе пурăнать: «Сунталта» çырать, куçарать. Тăван çĕршыва курас, социализм тăвакан халăх ĕçне пĕлес килнипе вăл Совет çĕршывĕ тăрăх çӳреме шухăш тытать. «Эпĕ 1926—1927 çулсенче, – тет вăл, – Совет Союзĕ тăрăх пуçласа çӳресе куртăм. Тĕрлĕ халăхсемпе паллашрăм. Ашхабадран Каспи тинĕсĕ урлă Баку хулине çитрĕм. Бакуран «Çирĕм улттă» поэмăпа хавхаланса таврăнтăм». Тăван çĕршыв тăрăх çӳрекен поэт пурнăçа тĕрлĕ енчен курнă. Çакă ăна тата та тăрăшма, ăсталанма пулăшнă, вĕренме–пĕлме хĕтĕртнĕ. 1927 çулта кĕркунне вăл Хусана каялла таврăннă, аслă шкула – Хĕвелтухăç халăхĕсен педагогика институтне кĕнĕ. «Унта, – аса илет поэт, – мана чăваш чĕлхи ăсти Н. И. Ашмарин профессор тăван чĕлхене ăнланма нумай пулăшрĕ.Чăвашсемпе вырăссем ĕмĕрех юнашар пурăннине асра тытса, вăл чăваш чĕлхин сас ĕнерĕвĕ те, сăвă–юрă виçи те малашне вырăс чĕлхинчи пекрех пулса пырассине асăрхаттарчĕ». Чăваш чĕлхи пуласлăхĕ Хусанкая хытă савăнтарнă, сăввисене çырма хавхалантарнă. 1928 çулта унăн «Уяртсан» ятлă сăвă кĕнеки тухать. Кунта поэтăн çавăн чухнехи лайăх сăввисем кĕнĕ, вĕсенче çамрăк çыннăн шухăш–кăмăлĕпе ĕмĕчĕсене питĕ аван уçса панă, халăх пурнăçĕнчи паллă ĕçсене те анлă сăнлама тăрăшнă.

1928 çулта Хусанта Владимир Маяковскипе тĕл пулни поэт пурнăçĕнче паллă кун пулса юлнă. Вырăс совет поэчĕ ăна хавхалантарса ярать, сăмах хăватне хытă туйтарать. & Çавăнпа–тăр Хусанкай кайран В. Маяковский ятне çырнă сăвăра çапла каланă:

«Нумай чĕлхеллĕ мăн хорта
Эп те пĕр пĕчĕк сас пулсассăн,
Паян эп уççăн палăртап:
Вăл – Маяковский лартнă сассăм».

Сăмах май çакна калăпăр: Петĕр Хусанкайшăн вырăс поэзийĕ ялан ырă тĕслĕх пулнă. «Чăваш прозипе поэзийĕ, – тенĕ вăл, – реализмла вырăс литературин лайăх традицийĕсене кура аталаннă, унăн халăхлăхне асра усранă. Поэт майăн, эпĕ Хĕвелтухăçпа Хĕвеланăç поэзинче, Саадипе Омар Хаямран пуçласа Гетепе Байрон таран, хама килĕшекен япала нумай тупатăп, ăна юратса вулатăп, анчах вырăс поэчĕсене тата хытăрах юрататăп. Тăван халăх чунне, унăн ĕмĕтне Пушкинпа Лермонтов пек вăйлă уçса парăттăм, вырăс поэчĕ Есенин пек чăваш поэчĕ пулăттăм. Çапла манăн ĕмĕтĕм».

1931 çулта Хусанкай Мускава куçать, «Коммунар» чăваш хаçатне ĕçе вырнаçать. Кунта ăна хаçатăн вырăна тухса çӳрекен корреспонденчĕ тăваççĕ.

Хаçат редакцийĕ хушнипе Хусанкай тĕрлĕ хулана çӳрет, çĕнĕ заводсем–фабрикăсем тунине курать. Совет халăхĕн хĕрӳ ĕçне сăнать вăл. Горький, Донбасс, Магнитогорск – çавăн чухне ăçта кăна пулман–тăр поэт. Çавăн чухне вăл «Магнитту» поэма çырать.

1934 çулта Хусанкай пуçĕпех литература ĕçне куçать. Çакă уншăн чи пысăк ĕç пулса тăрать. Поэт сăввисемпе поэмисем, куçарăвĕсем тĕрлĕ хаçатра, тĕрлĕ журналта вырăсла та, чăвашла та тăтăш çапăнаççĕ. 1934 –1935 çулсенче Хусанкай «Сулмак» ятлă икĕ сăвă кĕнеки кăларать. Çавăн чухне вăл тата тепĕр ĕçе хытă иленет: вăл чăваш поэчĕсен сăввисене вырăс чĕлхине куçарса пичетлеме пуçлать. Вăл тăрăшнипе К. Ивановăн, Н. Васильев–Шупуççыннин, Н. Ваçанккан, С. Элкерăн, Ухсай Яккăвĕн тата ытти нумай чăваш поэчĕсен сăввисем вырăсра паллă пулаççĕ. Хусанкайăн куçару ĕçĕ çинчен каланă чухне уйрăмах çакна палăртмалла: вăл «Нарспи» поэмăна вырăсла ăста куçарчĕ, ăна тĕнчипе саланма пулăшрĕ. Çеçпĕл Мишши ятне нумай çĕре çитерчĕ.

1934 çулта Хусанкай совет писателĕсен I съездĕнче пулать. Максим Горькие тăнлать, паллă совет поэчĕсемпе паллашать. Аслă вырăс писателĕ Совет Союзĕнчи нумай нациллĕ

совет литературин ӳсӗмӗсем ҫинчен каланӑ чухне чӑваша тӑтӑш асӑннисем ӑна питӗ пӑлхатаҫҫӗ, тӑван литературӑра хавхаланарах ӗҫлеме ҫунат хушаҫҫӗ.

Анчах совет халӑхӗн 30–мӗш ҫулсен вӗҫӗнчи йывӑр шӑпи Хусанкая та пырса тивет. 1938 ҫулта ӑна буржуалла национализмӑн ҫӗрӗк шухӑшӗсене сарать тесе айӑплама тытӑнаҫҫӗ, тӗрмене хупса хураҫҫӗ. Поэтшӑн йывӑр кунсем ҫулталӑк ҫурӑ ытла тӑсӑлнӑ. «Мана ырра шанми туни те пулчӗ...» –тенӗ поэт кайран. Йывӑр вӑхӑта вӑл ҫирӗп тӳссеирттерет, хӑйне варалама памасть. 1939 ҫулта халӑх сучӗ ӑна, айӑпӗ ҫуккине кура, тӳрре кӑларать. Хусанкай каллех литература ӗҫне тытӑнать.

Тӑван ҫӗршывӑн аслӑ вӑрҫин ҫулӗсенче Хусанкай ҫарта пулать. Дон шывӗ ҫинче, Сталинград патӗнче, Брянск фронтӗнче, Украина хирӗнче ҫапӑҫать, Польшӑна ҫитет. 1944 ҫулта ӑна йывӑр амантаҫҫӗ. Вӑрҫӑри паттӑрлӑхшӑн Хусанкай «Хӗрлӗ Ҫӑлтӑр» орденпа темиҫе медале тивӗҫлӗ пулать.

Совет халӑхӗн аслӑ ҫӗнтерӗвне Хусанкай «Ҫӗнтерӳ юррипе» кӗтсе илнӗ. Вӑрҫӑ хыҫҫӑн унӑн пултарулӑхӗнче ҫӗнӗ паллӑ тапхӑр пуҫланать. С. Элкерпе, Я. Ухсайпа, С. Шавлипе, Уйӑп Мишшипе, А. Алкапа, Митта Ваҫлейӗпе тупӑшса тенӗ пек ӗҫлесе, ҫулсерен пысӑк кӗнекесем кӑларать вӑл. Вӑрҫӑ хыҫҫӑн унӑн сӑввисемпе поэмисене темиҫе хут та вырӑсла куҫарса кӑлараҫҫӗ. 1950 ҫулта Чӑваш АССР Верховнӑй Совечӗ Петӗр Хусанкая, унӑн чӑваш поэзийӗнчи ӗҫне пысӑка хурса, халӑх поэчӗн ятне парать. Хусанкай обществӑпа литературӑри паллӑ ӗҫӗсене сума суса, Совет правительстви ӑна икӗ хутчен Ӗҫлӗх Хӗрлӗ Ялав орденӗпе наградӑланӑ. Тӑван халӑх П. П. Хусанкая Чӑваш АССР тата РСФСР Верховнӑй Совечӗсен депутатне суйланӑ. 1967 ҫулта Хусанкай Чӑваш АССРӗн К. В. Иванов ячӗпе хисепленекен патшалӑх премине илнӗ, 1969 ҫулта ӑна ВЛКСМ Чӑваш обкомӗн Ҫеҫпӗл Мишши ячӗпе хисепленекен премине панӑ.

Тӑван халӑха чунтан юратнӑ, унӑн сӑпайлӑхӗпе, ӗҫченлӗхӗпе савӑнса мухтаннӑ поэт, халӑхсем хушшинчи туслӑха ҫирӗплетессишӗн чунтан тӑрӑшнӑ. Акӑ Хусанкай совет поэчӗсене хисеплесе ҫырнӑ паллӑ сӑввисем: «Максим Горькие», «Владимир Маяковский», «Сергей Есенин патӗнче». Л. Соболева халалланӑ «Ту качаки путекӗ», Н. Тихонов ҫинчен ҫырнӑ «Альп туйиллӗ ҫын», «Павло Тычинӑна», «Кайсын Кулиев патӗнче», «Назым Хикмета», «Муса Джалиле», «Максим Рыльские», «Ян Судрабкална», Р. Гамзатова сума суса ҫырнӑ «Савӑш курки», «Семен Данилова» тата ытти те. Хусанкай Тӑван ҫӗршывӑн таҫти кӗтессине те ҫитсе сасӑ панӑ. «Ҫӳрес килет, курас килет. Килте ларнипе пурнӑҫа пӗлме йывӑр», – тетчӗ вӑл. Анти Тимонен, «калама ҫук капӑр каҫлӑ Карели» поэчӗ, Хусанкай

çинчен, ăна кăмăлласа, çапла çырнă: «Сăнран лăпкă та шухăшлă Петĕр Хусанкай – питĕ канăççăр çын. Вăл çур тĕнче тавра çаврăннă: çуран утнă, тĕвепе, ашакпа, автомашинăпа, поездпа çӳренĕ, самолетпа вĕçнĕ. Вăл Вăтам Азие, Кавказа, Украинăна, Латвие, Польшăна, Румынине, Чехословакие, Кубăна, Болгарие кайса çӳренĕ... Ăçта кăна çитмен–тĕр вăл, мĕнле çĕршыв çинчен сăвă хывман–тăр». Хăй вăхăтĕнчи нумай поэтсемпе туслă пурăннă, вĕсен литературăри пултарулăхне пысăка хурса хакланă вăхăтрах Хусанкай тĕнче поэзийĕнчи паллă сăвăççсене те асрах тытнă. Пушкин унăн юратнă поэчĕ пулнă.

«В отчизне ко всему причастен,
Храни ее красу и честь,
Я думаю: какое счастье,

Что у России Пушкин есть», – тенĕ вăл «Пушкин» сăвăра. «Овидий Назона», «Поэт суранĕ», «Федерико Гарсиа Лорка», «Адам Мицкевич», «Николай Вапцаров», «Тукай хурăнĕ», «Ламара», «Блага Дмитриевăна» – çак сăвăсен ячĕсемех поэт тĕнче культурине, ăна аталантаракансене пысăк хисепе хунине кăтартаççĕ.

* * *

Чăваш халăх поэчĕ Петĕр Хусанкайăн пысăк кĕнеки вăл – «Аптраман тавраш» (1957) сăвăлла романĕ. Мари халăх поэчĕ Миклай Казаков ăна чăваш поэчĕн паттăр ĕçĕ тесе хакланă. Тĕрĕс сăмах. Романра Хусанкай чăваш халăхĕн темиçе ĕмĕр тăршшĕнчи пурнăçне анлă илсе сăнласа панă тесен те йăнăш пулмĕ: тĕп ĕççене Тăван çĕршыв аслă вăрçи вăхăчĕпе çыхăнтарса, чăваш поэчĕ тăван халăхăн авалхипе хальхи шăпине çутă сăрăпа ӳкерсе панă. Аптраман тавраш... Çапла курать поэт чăваша, ĕлĕк те, халĕ те вăл çирĕп те хастар пулнине сăнаса. Аптраман тавраш – çирĕп халăх, ăслă халăх. Ватă Хветĕрпе Сăпани карчăк, вăталăх Иллепе арăмĕ, вĕсен хитре те патвар, паттăр та ĕçчен ачисем – Кервен, Энтри, Натали, Павăл – поэтшăн хаклă та ырă çынсем. Тăван çĕршыва, тăван яла, тăван киле чунтан юратаççĕ вĕсем. Пысăк ĕмĕте чĕрере усрать Аптраман таврашĕ, çав ĕмĕте пурнăçласшăн тăрăшать. Аптраман тавраш – пирĕн халăхăн пĕтĕмĕшле сăнарĕ. «Эпир вăл Аптраман тавраш», – теççĕ халĕ чăваш çыннисем.

«Çыран, иккĕленен, шыратăн...
Калать, хурать те хăш юлташ –
Хăвна йăлт урăхла куратăн:
«Эпир вăл Аптраман тавраш...»
Илтсессĕн эп темле вăтантăм.

Анчах, пăртак шухăшласан,
Çав сăмаха ăшра пытартăм
Чи пысăк парнепе пĕр тан».

Çапла вĕçленĕ Хусанкай романа: унăн халăх пурнăçĕнчи пĕлтерĕшне аван курнă вăл.

«Аптраман тавраш» – хăйне евĕр кĕнеке. Вăл хамăр поэзири паллă произведенисене – «Нарспи», «Хĕн-хур айĕнче», «Çул», «Кĕлпук мучи», «Хамăр ялсем» поэмăсене çывăх. Халăх пурнăçĕ, унăн историйĕнчи паллă ĕçсемпе çынсем, йăла-йĕрке, халăхăн ырă кăмăлĕпе сăнпуçри илемĕ – пурне те тупатăн кунта. Тăван тавралăх, аслă Атăл, вăрмансем, улăх–çаран, йывăç–курăк – çаксене те манса хăварман поэт. Кашни сăвăра чăваш чунĕ, чăваш сăнĕ курăнать.

Петĕр Хусанкай пурнăçĕпе ĕçĕ çинчен сăмах пуçарнă май, поэтăн пĕтĕм пурнăçĕ унăн ĕçĕнче курăнать, терĕмĕр. «Аптраман тавраш» роман çак сăмахăн тĕрĕслĕхне уйрăмах лайăх уçса парать. Поэт–историк, поэт–шухăшлавçă, тăван халăх ывăлĕ – çапла тухса тăрать «Аптраман тавраш» романра Петĕр Хусанкай. Вăл хăйне ниçта та халăхран уйăрмасть, халăх савăнăçне, халăх хуйхине пĕрле чăтса пурăнать: ĕçе кӳлĕнет, тара ӳксе ĕçлет, вăрçа кĕрет – паттăррăн çапăçать.

«Тăван халăхăн иртнĕ, хальхи тата пулас пурнăçĕ çинчен тарăн шухăшлакан поэт», – тенĕ Петĕр Хусанкай пирки вырăссен паллă поэчĕ Сергей Смирнов. «Петĕр сăввисенче мана пурнăçа темрен ытла юратни, тĕнче çине çынна тĕлĕнтерсе савăнăçлăн пăхни уйрăмах килĕшет. Унăн поэзийĕ хăй евĕрлĕ, çавăнпа пĕрлех питĕ наци палăрăмлă, вăл тĕнче культурипе нумай пуянланнă... Вăл ансат, çав вăхăтрах питĕ тарăн», – тесе çырнă паллă совет критикĕ Лидия Фоменко. Латви халăх поэчĕ Ян Судрабкалн вара П. Хусанкай патне çапла çырса янă: «Эпĕ Сире нихçан та курман, анчах Эсир мана питĕ çывăх; Сирĕн çинчен эпĕ чылай пĕлетĕп, мĕн пĕлни вара – пĕтĕмпех лайăх, аван. Эсир – халăх поэчĕ, хăвăр тăван республикăршăн та, пĕтĕм Совет Союзĕшĕн те, пĕтĕм тĕнчешĕн те нумай вăй хуратăр».

Петĕр Хусанкай тата нумай сăвă–поэма çырма, халăхшăн пысăк ĕçсем тума пултарнă. Анчах йывăр чир унăн пурнăçне 1970 çулхи пуш уйăхĕн 4–мĕшĕнче вăхăтсăр татрĕ. Унăн ячĕ тăван халăх асĕнче ĕмĕрлĕхе юлчĕ.

Чуваши Татарстана. – Чебоксары, 2006. – С.146–160.